

دانشکده علوم انسانی

گروه فقه و حقوق اسلامی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی

بررسی احکام جنین آزمایشگاهی بدون صاحب

استاد راهنما: دکتر علی توّلیبی

استاد مشاور: دکتر صدیقه مهدوی کنی

پژوهش و نگارش: انسیه نوراحمدی

زمستان ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه یزد

دانشکده علوم انسانی

گروه فقه و حقوق اسلامی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی

بررسی احکام جنین آزمایشگاهی بدون صاحب

استاد راهنما: دکتر علی توئی

استاد مشاور: دکتر صدیقه مهدوی کنی

پژوهش و نگارش: انسیه نوراحمدی

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم به:

پدر و مادر مهربان

همسر و فرزند عزیزم

به پاس

صبر، ایثار و همراهی شان

تشکر و قدردانی

«الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدی لولا أن هدانا الله»

خداوند متعال را شاکرم که توفیق انجام این پژوهش را به ما عنایت فرمود و ما را از راهنمایی های اساتیدی عالم برخوردار نمود و نیز از همراهی و همیاری خانواده ای صمیمی بهره مند گردانید. پس از حمد و سپاس خداوند و شکر نعمات الهی، بر خود لازم می دانم از استاد بزرگوار و گرانقدر جناب آقای دکتر علی تولایی که به رغم اشتغالات فراوان، ما را از نظرات و تجربیات ارزشمند علمی خود در تمامی مراحل انتخاب موضوع، انتخاب چارچوب تحلیلی مناسب و نهایتاً در تدوین و تبویب و نتیجه گیری از پژوهش بهره مند نمودند، صمیمانه تشکر نمایم. همچنین ضروری است از استاد بزرگوار و گرانقدر خانم دکتر صدیقه مهدوی کنی که بنده را از نظرات و راهنمایی های خود جهت تسهیل در امر تدوین پژوهش و تدقیق، تعمیق و تکمیل آن برخوردار نمودند، متواضعانه تشکر نمایم. همچنین بر خود فرض می دانم از استاد علی پورجان آباد که در زمینه ی پزشکی و مقالات انگلیسی کاستی های پژوهش را جبران نموده و نگارنده را در جهت اصلاح نواقص آن یاری نمودند، خاضعانه تشکر نمایم. از خداوند متعال توفیقات روزافزون علمی و معنوی این اساتید بزرگوار را خواهانم.

بی شک به ثمر نشستن مطالعات و کارهای علمی بدون حمایت های روحی و معنوی خانواده امکان پذیر نمی باشد لذا شایسته و بایسته است که از همسر صبور و فداکارم که ایثارگرانه بار سنگین این پژوهش را برای ما قابل تحمل نمودند صمیمانه تقدیر و تشکر نموده و سلامتی و توفیقات روزافزون علمی و معنوی ایشان را آرزومندم. همچنین از پدر و مادر عزیزم که همواره در تمامی مراحل تحصیل مشوق و راهنمایم بوده اند و دائماً از دعای خیر آنها بهره مند بوده ام متواضعانه تشکر کرده و عافیت و سعادت دنیا و آخرت ایشان را از خداوند بزرگ خواستارم.

در پایان ضمن سپاسگذاری مجدد از همه دوستان و عزیزانی که به نحوی در تدوین این پژوهش نقش داشته اند، تاکید می نمایم که به رغم تلاش فراوان ما جهت برخورداری و استفاده هر چه بیشتر از راهنمایی ها و ارشادات اساتید گرانقدر، با توجه به بضاعت علمی ناچیز نگارنده، کاستی های فراوانی در این پژوهش به چشم می خورد که همه آنها را متوجه نگارنده دانسته و از خداوند قادر متعال می خواهم توفیق و فرصت تکمیل این پژوهش را در مطالعات آینده در اختیار ما قرار داده و ما را با تعالیم و حیانی خود که از طریق انبیاء علیهم السلام به ما رسیده است جهت دستیابی به نظام پزشکی اسلامی، هر چه بیشتر آشنا گرداند. «والسلام علی من اتبع الهدی»

چکیده

استفاده از جنین آزمایشگاهی یک شیوه درمان نازایی است که بر اساس آن اسپرم مرد و تخمک زن گرفته شده و در محیط آزمایشگاه در مجاورت یکدیگر قرار داده می‌شود تا پس از لقاح و تقسیمات اولیه و حداکثر تا چهار روز از زمان لقاح، به رحم زن متقاضی منتقل گردد. در مراکز تحقیقاتی و درمانی باروری، تعداد زیادی جنین وجود دارد که هم مدت زیادی را به صورت منجمد گذرانده و هم صاحبان آنها را نمی‌توان یافت. در چنین صورتی آیا جنین آزمایشگاهی دارای شخصیت حقوقی است و حق حیات برای وی همانند جنین حاصل از باروری طبیعی، محفوظ است یا مال محسوب می‌شود و می‌توان در آن تصرف نمود و از وی در مواردی همچون تحقیقات مربوط به باروری پزشکی یا اهدای جنین به زوجین نابارور استفاده نمود؟ آیا در فقه امامیه اذنی در زمینه دور ریختن این جنین‌ها وجود دارد؟ این پژوهش به تبیین ماهیت جنین آزمایشگاهی بدون صاحب و تحلیل احکام فقهی، بر اساس مبانی فقهی امامیه و حقوق ایران می‌پردازد.

در پژوهش حاضر، علاوه بر تبیین مفهوم و کاربرد نطفه و جنین در احادیث و نقطه آغاز حیات و کرامت انسانی و ارتباط آن با جنین آزمایشگاهی، این مطلب اثبات شده است که جنین آزمایشگاهی، همانند جنین داخل رحم، دارای حیات است و انسان به شمار می‌آید و در احکام مربوط به جنین، عنوان جنین موضوعیت ندارد، بلکه موضوع و عنوان اصلی احکام، جنین در حال رشد و نمو است؛ خواه داخل یا خارج رحم باشد. بنابراین با دریافت این مطلب که حفظ حرمت نطفه ترکیب شده به عنوان یک انسان بالقوه و آغاز حیات انسان از زمان تشکیل نطفه قابل توجه است و به دلیل به کار برده شدن لفظ مطلق جنین در کلام فقها، این گونه برداشت می‌شود که مقادیر معین دیه نه تنها شامل جنین داخل رحم می‌شود، بلکه قابل تسری به جنین شکل گرفته از طریق لقاح مصنوعی نیز خواهد بود. جنین‌های

آزمایشگاهی بدون صاحب از آن جهت که انسان به شمار می‌آیند و فاقد ولی قهری اند، ولایتشان با حاکم شرع خواهد بود.

واژگان کلیدی : جنین، جنین آزمایشگاهی مجهول، مال، بانک اسپرم و تخمک، اهدای جنین

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۶	طرح تحقیق
۷	۱- تعریف مساله
۷	۲- ضرورت پژوهش
۸	۳- هدف از پژوهش
۸	۴- فرضیات (سؤالات پژوهشی)
۸	۵- نوع تحقیق
۸	۶- پیشینه پژوهش
۱۰	فصل اول: مروری بر مفاهیم پزشکی

مرتبط با جنین آزمایشگاهی بدون صاحب

۱۱	۱-۱ تعریف تلقیح مصنوعی
۱۱	۱-۱-۱ تعریف لغوی
۱۱	۱-۱-۲ تعریف اصطلاحی
۱۲	۲-۱ تاریخچه تلقیح مصنوعی
۱۶	۳-۱ هدف از تلقیح
۱۷	۴-۱ روش های مختلف باروری مصنوعی و انواع آن
۱۸	۴-۱-۱ روش باروری در داخل رحم (I.U.I)

- ۱۹-۴-۱ روش باروری در لوله ی آزمایش (I.V.F)..... ۱۹
- ۲۰-۴-۱ روش کیفیت (G.I.F.T)..... ۲۰
- ۲۰-۴-۱ انتقال نطفه ی بارور شده به داخل لوله ی رحم (Z.I.F.T)..... ۲۰
- ۲۱-۴-۱ روش (I.C.S.I)..... ۲۱
- ۲۲-۵-۱ نگهداری انجمادی..... ۲۲
- ۲۵-۱-۵-۱ انجماد جنین..... ۲۵
- ۲۵-۲-۵-۱ انجماد تخمک..... ۲۵
- ۲۶-۳-۵-۱ انجماد اسپرم..... ۲۶
- ۲۷- فصل دوم: مفاهیم فقهی مرتبط با جنین آزمایشگاهی..... ۲۷
- ۲۸-۱-۲ نطفه و جنین..... ۲۸
- ۲۸-۱-۱-۲ معنای لغوی جنین..... ۲۸
- ۳۰-۲-۱-۲ معنای جنین از منظر کتاب و سنت..... ۳۰
- ۳۶-۳-۱-۲ معنای لغوی نطفه..... ۳۶
- ۳۹-۴-۱-۲ معنای نطفه از منظر کتاب و سنت..... ۳۹
- ۴۶-۵-۱-۲ معنای جنین و نطفه از منظر فقها..... ۴۶
- ۴۷-۲-۲ مال و مالیت..... ۴۷
- ۵۷-۱-۲-۲ معیار مالیت..... ۵۷
- ۶۰-۲-۲-۲ مقتضای قاعده در موارد شک در مالیت..... ۶۰
- ۶۱-۳-۲-۲ رابطه حق و مال..... ۶۱
- ۶۳-۳-۲ کرامت انسانی و حق حیات..... ۶۳

۶۳	۲-۳-۱ مفهوم کرامت انسانی.....
۶۶	۲-۳-۲ مفهوم حق حیات.....
۷۵	فصل سوم: ماهیت جنین آزمایشگاهی.....
۷۶	۱-۳ تعریف جنین آزمایشگاهی.....
۷۷	۲-۳ فرایند تشکیل جنین آزمایشگاهی.....
۷۹	۳-۳ بررسی ماهیت جنین آزمایشگاهی بدون صاحب.....
۸۳	۱-۳-۳ بررسی ماهیت جنین آزمایشگاهی قبل از ایجاد و استقرار در رحم.....
۸۳	۱-۱-۳-۳ تعریف عزل.....
۸۳	۲-۱-۳-۳ روایات دال بر جواز عزل.....
۸۹	۳-۱-۳-۳ روایت دال بر حرمت عزل.....
۹۲	۴-۱-۳-۳ بررسی نظرات فقها در مورد پرداخت دیه به علت عزل.....
۹۹	۲-۳-۳ بررسی ماهیت جنین آزمایشگاهی پس از ایجاد و استقرار در رحم.....
۱۰۴	۳-۳-۳ بررسی نظرات مختلف در مورد جنین آزمایشگاهی.....
۱۱۲	۱-۳-۳-۳ شواهدی بر حیات نطفه و جنین.....
۱۱۸	فصل چهارم: مشروعیت و احکام.....
۱۱۹	۱-۴ بررسی مشروعیت عمل اهداء جنین آزمایشگاهی بدون صاحب.....
۱۱۹	۴-۱-۱-۱ اهدای جنین و نظر فقها.....
۱۱۹	۴-۱-۱-۱ دلایل عدم جواز اهدای جنین.....
۱۳۰	۴-۱-۱-۲ دلایل نظریه تفکیک.....
۱۳۴	۴-۱-۱-۳ دلایل جواز اهدای جنین.....

- ۲-۴ از بین بردن جنین آزمایشگاهی..... ۱۳۶
- ۱-۲-۴ نظرات فقها در مورد از بین بردن نطفه ۱۳۷
- ۳-۴ انجماد جنین آزمایشگاهی..... ۱۴۱
- ۴-۴ بررسی ولایت جنین های بدون صاحب ۱۴۵
- ۱-۴-۴ مفهوم ولایت در لغت و اصطلاح..... ۱۴۵
- ۲-۴-۴ وحدت و قرب، لازمه اعمال ولایت ۱۴۹
- ۳-۴-۴ تفکیک میان حق و ولایت ۱۵۰
- ۴-۴-۴ صاحبان ولایت ۱۵۱
- ۵-۴-۴ ولایت فقیه بر صغیر..... ۱۵۲
- ۶-۴-۴ ولایت جنین های آزمایشگاهی بدون صاحب ۱۵۲
- ۵-۴ بررسی ماهیت قرار داد جنین آزمایشگاهی بدون صاحب..... ۱۵۴
- ۱-۵-۴ اهدای مخفیانه یا گمنام ۱۵۵
- ۱-۱-۵-۴ اعراض ۱۵۵
- ۲-۱-۵-۴ اذن ۱۶۲
- ۳-۱-۵-۴ صلح ۱۶۶
- ۴-۱-۵-۴ هبه ۱۶۹
- ۵-۱-۵-۴ وکالت..... ۱۷۱
- ۶-۱-۵-۴ قرارداد خصوصی ۱۷۴
- ۲-۵-۴ اهدای آشکار یا بانام..... ۱۷۴
- رهیافت های پایان نامه ۱۷۶

۱۸۰ بحث و پیشنهاد

۱۹۰ ضمائم

۲۰۳ فهرست منابع

مقدمه

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ طِينٍ (۱۲) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (۱۳) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ (۱۴)

«و به یقین انسان را از عصاره‌ای از گل آفریدیم سپس او را [به صورت] نطفه‌ای در جایگاهی استوار قرار دادیم، آنگاه نطفه را به صورت علقه درآوردیم پس آن علقه را [به صورت] مضغه گردانیدیم و آنگاه مضغه را استخوانهایی ساختیم بعد استخوانها را با گوشتی پوشانیدیم آنگاه [جنین را در] آفرینشی دیگر پدید آوردیم آفرین باد بر خدا که بهترین آفرینندگان است.»^۱

حمد و سپاس خداوندی را که انسان را به احسن تقویم آفرید، و برای پویایی اش، روحی را منسوب به خود در او دمید؛ و بدین گونه او را مسجود فرشتگان قرار داده؛ (فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)^۲؛ و درود بی پایان بر فرستادگان او، پرچمداران هدایت بشر، به ویژه بر آخرین آنان و جانشینان گرامی اش که جهان به طفیل وجودشان پدید آمد؛ و نفرین بی حد و حصر بر دشمنانشان که خلق کثیری را از هدایت آنان که هدایت الهی است محروم ساخته و آنان را از رسیدن به هدف آفرینش دور نگاه داشتند؛ و خدای را سپاس که ما را در خانواده‌ی دوستدار اهلبیت عصمت و طهارت پرورش داد و با فقه امامیه آشنا ساخت چرا که فقه امامیه به لحاظ ارتباط با سرچشمه‌های زلال وحی، تنها مکتبی است که شایستگی تربیت و تهذیب انسان‌ها و ارائه‌ی برنامه‌های سازنده و مفید را در تمام عرصه‌های زندگی و در تمام زمان‌ها و مکان‌ها داراست و در رویارویی با مسائل نوپیدا (مستحدثه) بهترین راه حل‌ها را می‌تواند ارائه دهد.

^۱ - مومنون/۱۲-۱۴

^۲ - مومنون/۱۴

یکی از مسائلی که در عصر کنونی خلاء زندگی مشترک بسیاری از زوجین ناباور را جبران نموده و پرکرده است، تلقیح مصنوعی است. آرزوی داشتن فرزند، و علاقه به آن، از مسائل فطری است که در نهاد تمام انسانها نهفته شده است.^۱ فلسفه واقعی آن، میل به جاودانگی است، و از آنجا که انسان می‌داند جاودانه نخواهد ماند، و فرزندان و نوه‌ها و نسل خود را نوعی بقای خویش می‌شمرد، بدین جهت به آنها علاقه‌مند است. علاوه بر این، گروهی از پدران و مادران، اهداف والا و بلندی دارند، که عمرشان کفایت انجام آن اعمال را نمی‌کند. بدون شک فرزندان بهترین گزینه برای ادامه دادن اهداف والدین خود می‌باشند. ولی علی‌رغم این علاقه فطری، برخی از زن و شوهرها به دلایل مختلف از این نعمت محروم هستند، و بر اثر علل و عوامل گوناگون، نمی‌توانند به صورت طبیعی بچه‌دار شوند؛ و از سوی دیگر، به خاطر شرایط خاصی که دارند، آمادگی پذیرش و تربیت فرزندان بی‌سرپرست را نیز ندارند. اینان تنها راه دست یافتن به این نعمت الهی، و پاسخ دادن به این ندای فطری، و پر کردن این خلاء زندگی مشترک را تلقیح مصنوعی می‌دانند.

اهدای جنین یک شیوه‌ی درمان نازایی است که بر اساس آن اسپرم مرد و تخمک زن گرفته شده و در محیط آزمایشگاه در مجاورت یکدیگر قرار داده می‌شود تا پس از لقاح و تقسیمات اولیه و حداکثر تا چهار روز از زمان لقاح، به رحم زن منتقل گردد. از این روش با علامت اختصاری «I.V.F» یعنی باروری در لوله آزمایشگاه یاد می‌شود. هم‌چنین می‌توان از جنین‌هایی که قبلاً منجمد شده‌اند نیز استفاده نمود، گرچه درصد موفقیت کمتری دارند.^۲ گاهی تعدادی از این جنین‌ها بیش‌تر از نیاز زوجین ناباور می‌باشد که در این صورت موسسات ناباروری این جنین‌ها را

^۱ - خداوند متعال نیز این علاقه را مورد تأیید قرار داده، و در آیات ۳۸ و ۳۹ سوره آل عمران، و ۷۳-۷۱ سوره هود، از آن به عنوان آرزوی دو پیامبر خویش نام برده است.

^۲ - آخوندی، محمد مهدی، بهجتی اردکانی زهره و سهیلا عارفی، «آشنایی با لقاح طبیعی، لقاح خارج رحمی و ضرورت استفاده از گامت جایگزین در درمان ناباروری»، ج ۲، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران، ۱۳۸۵، صص ۳۱-۳۲.

منجمد نموده تا در صورت نیاز زوجین نابارور در سالهای بعد مورد استفاده قرار بگیرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که گاهی بر اثر حوادث این زوجین نابارور از دنیا رفته‌اند و یا حتی نقل مکان داده‌اند به نحوی که امکان دسترسی به ایشان وجود ندارد و این جنین‌ها بی‌صاحب باقی می‌مانند. آنچه نگارنده را به بحث و جستجو وارد نمود سرنوشت جنین‌های منجمد شده‌ای می‌باشد که بی‌صاحب مانده‌اند.

برای شروع کار به بررسی پیشینه‌ی موضوع پرداختیم، در این رابطه فقط دو مقاله که در همایش جنین‌شناسی در موسسه رویان برگزار گشت به رشته‌ی تحریر در آمده که این افراد به صورت مختصر ایجاد بحث نموده بودند. می‌دانیم که سرچشمه تلقیح مصنوعی انسانی کشور انگلستان می‌باشد و لذا با بررسی مقالات انگلیسی دریافتیم که با توجه به اینکه در جوامع غربی دین و اخلاق نقش کم‌رنگی در روابط اجتماعی دارد لذا مباحثی همچون تلقیح و باروری مصنوعی و جنین آزمایشگاهی بیشتر از منظر پزشکی و ساختار سلولی و گاهی نیز از نظر قوانین وضعی اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است و مطالعاتی اندکی در زمینه بررسی تلقیح مصنوعی از دیدگاه فقه و حقوق دینی صورت گرفته است. با این وجود طی یک دهه اخیر پژوهش‌هایی که به جنبه‌های اخلاقی، دینی و قانونی در تلقیح مصنوعی پرداخته‌اند، افزایش یافته است.

تمامی حقایق فوق ما را بر آن داشت تا با دیدی گسترده و همه‌جانبه و نقادانه به بررسی موضوع مزبور در فقه شیعه بپردازیم.

از آن جا که انسان ابتدا از چيستی مطلب می‌پرسد و سپس به چرایی آن می‌پردازد سؤالات ذیل در این مورد به ذهنمان خطور کرد:

۱- جنین آزمایشگاهی دارای شخصیت حقوقی است یا اینکه مال محسوب می‌شود؟

۲- آیا حق حیات برای جنین آزمایشگاهی همانند جنین حاصل از باروری طبیعی، محفوظ است؟

۳- حکم از بین بردن جنین آزمایشگاهی بدون صاحب چه می باشد؟

۴- آیا می توان جنین آزمایشگاهی بدون صاحب را در حکم مال مجهول المالک دانست و با اذن حاکم شرع در آن تصرف کرد؟ به عنوان آیا استفاده از آنها در تحقیقات مربوط به باروری های پزشکی یا اهدای جنین نابارور جایز است؟

اما پژوهشگر واقعی برای دستیابی به پاسخ از چرایی و چیستی، دست از پا نمی نشیند و هر سوالی همچون جرقه ای او را به تحرک و می دارد تا دانش راحتی اگر در ثریا هم باشد به دست آورد؛ بنده نیز برای رسیدن به مقام بلند پژوهشگری و پاسخ گویی به سؤالات ذهن خود به تکاپو افتاده و از کتابخانه های دانشگاه هایی همچون: دانشگاه امام صادق (ع) واحد برادران و خواهران، قم، مفید، علامه طباطبایی، دارالحدیث قم، و کتابخانه ی فقه و حقوق قم و از مراکز همچون مرکز مطالعات تطبیقی دانشگاه تهران، مرکز درمان ناباروری نوید و موسسه ناباروری رویان و نمایشگاه کتاب بازدید نموده و مقالات و کتب، پایان نامه ها و مجلات مختلف را بررسی نموده و با خانواده های نابارور ملاقات کرده و با متخصصین این فن مصاحبه نمودیم و از آنجایی که "نابرده رنج گنج میسر نمی شود..." با مشکلات و تنگناهایی از قبیل مستحذته بودن مساله و عدم وجود مطلب به صورت مدون در کتب قدیمی فقها و کمبود کتب دسته اول در این زمینه دست و پنجه نرم کردیم تا به پاسخ پرسش هایمان دست یابیم که اندیشه و هنر پاسخ به چرایی و چیستی است و در نهایت از آنجا که توصیه شده علم را بفهمید و آن را به تسخیر در آورید و منظور از تسخیر کتابت می باشد مطالب گردآوری شده را در چهار فصل با عناوین ذیل طبقه بندی نمودیم:

فصل نخست: مروری بر مفاهیم پزشکی مرتبط با جنین آزمایشگاهی بدون صاحب

فصل دوم : مفاهیم فقهی مرتبط با جنین آزمایشگاهی

فصل سوم : ماهیت جنین آزمایشگاهی

فصل چهارم: مشروعیت و احکام

که برای یافتن این مسائل از واژگان کلیدی ای همچون جنین، جنین آزمایشگاهی بدون صاحب، بانک اسپرم/ تخمک، نطفه، حق حیات، کرامت انسانی جهت جستجو کردن و یافتن مطالب استفاده نمودیم. در پیوست ها به صورت مختصر شمه ای از فتاوی فقها را در زمینه جنین آزمایشگاهی پرداختیم.

امیداست در این تلاش فقهی - حقوقی توانسته باشیم با ارائه ی پاسخ های مناسب قدمی مؤثر در حل مشکلات جامعه ی اسلامی برداریم.

توفیق جویندگان حقیقت را از خداوند متعال خواهانیم.

انسیه نوراحمدی

زمستان ۱۳۹۱

طرح تحقیق

۱- تعریف مساله

در کلیه مراکز تحقیقاتی و درمانی ناباروری، جنین های آزمایشگاهی تولید می گردد. تعداد زیادی جنین به صورت منجمد وجود دارد که هم مدت زیادی را به صورت منجمد گذرانده و هم صاحبان آنها را نمی توان یافت. تعیین تکلیف برای این جنین های بدون صاحب، مساله مهمی است. امروز با پیشرفت های پزشکی در زمینه های باروری، سوالات متعددی در مورد این جنین ها مطرح شده است. پس از تبیین و ارائه مفهومی دقیق برای جنین، جنین آزمایشگاهی بدون صاحب لازم است که به پرسش های اساسی زیر پاسخ داده شود:

- جنین آزمایشگاهی دارای شخصیت حقوقی است یا اینکه مال محسوب می شود؟

- آیا حق حیات برای جنین آزمایشگاهی همانند جنین حاصل از باروری طبیعی، محفوظ است؟

- حکم از بین بردن جنین آزمایشگاهی بدون صاحب چه می باشد؟

- آیا می توان جنین آزمایشگاهی بدون صاحب را در حکم مال مجهول المالک دانست و با اذن حاکم شرع در آن تصرف کرد؟ به عنوان آیا استفاده از آنها در تحقیقات مربوط به باروری های پزشکی یا اهدای جنین نابارور جایز است؟

۲- ضرورت پژوهش

در کلیه مراکز تحقیقاتی و درمانی باروری، جنین های آزمایشگاهی تولید می شوند؛ تعداد زیادی جنین به صورت منجمد وجود دارد که هم مدت زیادی را بصورت منجمد گذرانده و هم صاحبان آنها را نمی توان یافت. تعیین تکلیف برای این جنین های بدون صاحب مسئله مهمی است. اهمیت خانواده و نیاز روانی انسان به تعلق به والدینی شناخته شده و تأثیری که وجود خانواده در تربیت نسلی سالم دارد، اقتضا میکند به پدیده ی انسان بدون خانواده به عنوان بحران محتمل آینده بیندیشیم. از طرفی حق حیات این را می طلبد تا به راحتی این جنین های فریز شده را دور نینداخته و به درستی درمورد آنها تصمیم گیری نماییم.